

Wiedza typu doxa, techne i episteme

Autor tekstu: **Mateusz Chról**

Zagadnienia epistemologiczne są niezwykle istotne dla filozofii, a także innych nauk. Odnoszą się bowiem do poznania, które jest fundamentalnym aktem umysłowym każdej istoty ludzkiej i niejako definiuje jej sposób bycia w świecie. Rzeczą oczywistą zatem jest, że teorie poznania i wiedzy nurtowały już starożytnych Greków, którzy byli przecież pionierami filozofii. Poniżej postaram się scharakteryzować elementarne rodzaje wiedzy, które zostały zdefiniowane przez antycznych myślicieli.

Wedle starożytnych Greków istnieją trzy podstawowe typy wiedzy: episteme, doxa oraz techne. Jako pierwszą opiszę episteme, gdyż jest ona najistotniejsza i stoi najwyżej w hierarchii. Episteme jest wiedzą pewną, niekwestionowaną, pełnym odzwierciedleniem rzeczywistego stanu rzeczy. Parmenides z Elei twierdził, że powstaje ona jako rezultat poznania rozumowego, nie opartego na doświadczeniu i zmysłach. Według Platona episteme była odbiciem prawdziwej rzeczywistości, płynęła ze świata idei i podobnie jak u Parmenidesa, mogła objawić się tylko poprzez rozum. Świat idei był jednakże niedostępny dla śmiertelników, którzy egzystowali w jej iluzorycznym odbiciu. Sama episteme, jednakże była możliwa do osiągnięcia dla ludzi dzięki temu, że poznająca dusza, egzystowała wcześniej w świecie idei i mogła tam poznać realny stan bytu.

Doxa oznaczająca w języku greckim przekonanie, bądź mniemanie, jest wiedzą pozorną i niepełną. Warto zaznaczyć, że doxa i episteme istnieją ze sobą w relacji antagonistycznej. Doxa jest przeciwieństwem episteme, jest niedoskonała, ma charakter aposterioryczny i spekulatywny. Doxa w istocie nie jest wiedzą o rzeczywistości, lecz opinią o niej. Zarówno Parmenides jak i Platon twierdzili, że doxa jest efektem działania zmysłów, wiadomością opartą na doświadczeniu, powstającą w umyśle ludzkim złudną wizją rzeczywistości, przefiltrowaną przez pryzmat zmysłów.

DOXA

- Doxa (from Ancient Greek dokein, “to expect”, “to seem”) is a Greek word meaning common belief or popular opinion.
- Plato relegated doxa as being a belief, unrelated to reason, that resided in the unreasoning, lower-parts of the soul
- The word *doxa* picked up a new meaning between the 3rd and 1st centuries BC: **GLORY**
- In that context, doxa reflects behavior or practice in worship, and the belief of the whole church rather than personal opinion.

Ostatnią z wyróżnionych typów wiedzy jest techne, oznacza umiejętność lub sztukę, jest wiedzą o tym w jaki sposób coś kreować. Podczas, gdy istotą episteme był wymiar teoretyczny, istotą techne jest wymiar praktyczny. Dzięki jej poznaniu można osiągnąć informacje jak działać, aby osiągnąć oczekiwany rezultat.

Wszystkie wymienione tu rodzaje wiedzy odnoszą się do osobnych aspektów poznania.
Racjonalista.pl Strona 1 z 2

Uzupełniają się i istnieją ze sobą w relacjach, tworząc spójną całość. Owe teorie stworzone w czasach starożytnych, dały podwaliny do rozwoju epistemologii i na przestrzeni wieków były używane i rozwijane przez wielu filozofów.

Bibliografia:

Michał Kuziak i inni, Słownik myśli filozoficznej, Wydanie I, Bielsko Biała 2004, PPU Park.

Włodzimierz Łagocki i Grzegorz Pyszczek, Filozofia, Warszawa 2000, Wydawnictwo Naukowe PWN.

Simon Blackburn, Oksfordzki słownik filozoficzny, Warszawa 1997, Książka i Wiedza.

Mateusz Chról

Student kognitywistyki z Lublina

[Pokaż inne teksty autora](#)

(Publikacja: 09-06-2016)

[Oryginał.](http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,10013) (<http://www.racjonalista.pl/kk.php/s,10013>)

Contents Copyright © 2000-2015 Mariusz Agnosiewicz

Programming Copyright © 2001-2015 Michał Przech

Właścicielem portalu Racjonalista.pl jest Fundacja Wolnej Myśli.

Autorem portalu jest Michał Przech, zwany niżej Autorem.

Żadna część niniejszych opracowań nie może być wykorzystywana w celach komercyjnych, bez uprzedniej pisemnej zgody Właściciela, który zastrzega sobie niniejszym wszelkie prawa, przewidziane

w przepisach szczególnych, oraz zgodnie z prawem cywilnym i handlowym, w szczególności z tytułu praw autorskich, wynalazczych, znaków towarowych do tego portalu i jakiegokolwiek jego części.

Wszystkie elementy tego portalu, wliczając w to strukturę katalogów, skrypty oraz inne programy komputerowe są administrowane przez Autora. Stanowią one wyłączną własność Właściciela. Właściciel zastrzega sobie prawo do okresowych modyfikacji zawartości tego portalu oraz opisu niniejszych Praw Autorskich bez uprzedniego powiadomienia. Jeżeli nie akceptujesz tej polityki możesz nie odwiedzać tego portalu i nie korzystać z jego zasobów.

Informacje zawarte na tym portalu przeznaczone są do użytku prywatnego osób odwiedzających te strony. Można je pobierać, drukować i przeglądać jedynie w celach informacyjnych, bez czerpania z tego tytułu korzyści finansowych lub pobierania wynagrodzenia w dowolnej formie. Modyfikacja zawartości stron oraz skryptów jest zabroniona. Niniejszym udziela się zgody na swobodne kopiowanie dokumentów portalu Racjonalista.pl tak w formie elektronicznej, jak i drukowanej, w celach innych niż handlowe, z zachowaniem tej informacji.

Plik PDF, który czytasz, może być rozpowszechniany jedynie w formie oryginalnej, w jakiej występuje na portalu. **Plik ten nie może być traktowany jako oficjalna lub oryginalna wersja tekstu, jaki prezentuje.**

Treść tego zapisu stosuje się do wersji zarówno polsko jak i angielskojęzycznych portalu pod domenami Racjonalista.pl, TheRationalist.eu.org oraz Neutrum.eu.org.

Wszelkie pytania prosimy kierować do redakcja@racjonalista.pl